

Bodor Ádám

DAMASSKIN NIKOLSKY RÓKÁI*

Szentiván előtt két nappal, kora reggel a kiugrott lelkész, Lorenz Fabritius, kopog az ablakon. Ki tudja, miért, néhány napon át nem mutatkozott, hiába vártam esténként, hogy feltűnik a kapuban, hóna alatt az ostáblás dobozával. Most sápadt és nyüzött, bőre nyirkos, szakálla pókhálós, csak a szeme izzik, mint farkas testvérnek, Eronim Mox meséskönyvében. Hogy azonnal vegyem a láncfűrész, menjek ki vele a Czervensky vízimalomhoz, és vágjam ki neki a jégből azt a fél nyulat, amit még télen lefagyasztott. A dolog sürgős, mert a vadhúst egy dunyháért cserébe odaígérte Brigitta Konuvalovnak.

A Czervensky vízimalomban mindig tél van, tornyos fedelétől a terméskő falak tövéig jég borítja. Mások is tartanak ott élelmet, ki egy fél kecskesajtot, ki egy egész tyúkot, esetleg kevés maradék vadhúst, jégbe szúrt kampós szögeken nyírfalapocskák fityegnek rövid felirattal, jelzik, hogy mögötte mi kihez tartozik. Két oldalról ék alakban kell jó mélyen belevágni a jégbe, majd miután a két vágás összeért, még alul és felül is leválasztani, míg végül a szeletet ki lehet emelni. Miután az ember elhelyezte benne a portékáját, az üreget, a kivágott szelet előlapjával újra el tudja zárni. Jablonska Poljanán enyém az egyetlen láncfűrész, ezért ha valaki el szeretne tenni valami kis eleséget szűkebb napokra, engem hív, hogy vágjak neki a kívánt méretre üreget a jégben. Aztán újra, amikor elő akarja venni. Megteszem nekik, ha hívnak, megyek. Én felelek azért, ami a Czervensky vízimalomban történik.

A fűrész tél óta szétszedve áll a kamrában, a lánc egy lábas alján gépolajban ázik, a benzintartály pedig üres, ezért arra kérem Fabritiust, hogy legyen türelemmel, amíg összeszedem magam. Sétáljon haza, és egy jó óra elteltével várjon rám a Két Cefre fogadó előtt, vagy a vízimalomnál.

Fabritius a Két Cefréhez címzett egykori fogadóban lakik. Miután a fogadós, Edmund Pochoriles fölgyújtotta magát, és illatos füstökkel elkeveredve elszállt az egekbe, Lorenz Fabritius Danczurához költözött. Azóta hárman laknak ott: Fabritius, a kedvese, Dan-

czura és Nikita. Nikita, a kis csodagyerek, a Danczura és Edmund Pochoriles fogadós kislánya.

Fabritiusnak, mintha nem tetszene, amit mondok, vizsgálgat, áll egyik lábáról a másikra, végül legyint, morog valamit és elmegy. Korábban valamelyest adott a külsejére, ám most ugyanazt a gyantafoltos bársonynadrágot és szennyes kék vászoningét viseli, mint pár nappal előbb, amikor az erdőről hazatérőben utoljára láttam. Az is gyűrött, mintha abban töltené az éjszakáit is.

Verhovinán rövid a nyár, de most a rideg bércek felől is fény, zsongás árad, már kora reggel remeg a levegő a háztetők fölött. Jablonska Poljanát a káprázat csöndje borítja, kitölt minden zugot, csak valahol a mélyén rikoltoznak Gleznár Jakab rémült gyöngytyúkjai. Damasskin Nikolsky rókái a legfényesebb nappal is ott ólálkodnak a kerítések mögött.

Előveszem a fűrész, összerakom a darabjait, lecsurgatom a láncot, és kiakasztom egy szögére, a tornác egyik oszlopára. Amíg szikad, kevés zsírban néhány kukoricás lepényt pirítok, kettőt még melegen megkenek túróval, lassan elragom őket, kettőt pedig, csak úgy magára, egy pléhtányéron odakészítek a Stelian gyereknek a tornác párkányára. De még a tegnapi adagját se vitte el, fölötte színes legyek keringenek. Valamiért már tegnap sem járt erre, nem kellett neki a reggeli. Kinézek a közmosoda felé, de most sem látom közeledni.

Itt reggel mostanság nem kelnek korán az emberek, késő dél előtt van, mire előkecmeregnek, és a kémények is füstölögni kezdenek. Kihalt a Talpasok utcája, kihaltak a hegyoldalra felfutó sikátorok, csak Augustin elhagyott portája felől közeledik egy élő kísértet, álnok macskám, Tatjana lopakodik a kapu felé, ami Fabritius után nyitva maradt. Néhány napja bukkant fel újra a kerítések alatt, vénülten, kifakult tekintettel, idegen, fojtó szagokat árasztva, miután éveken át ismeretlen tájakon bolyongott. Most egyenesen besétál az udvarra, egy rövid, alattomos pillantáson kívül rám ügyet sem vetve elhalad a tornác alatt. A kertben, a szilvafák árnyékában, a tengerimalacok ketrece előtt aztán megtorpan, és lassan a hasára ereszkedik. Mozdulatlanul, csillogó bajusszal figyel a ketrec sarkában remegő állatokat.

Még élt Anatol Korkodus, amikor Vangyeluk, az a másik javítócs gyerek elcsalta a háztól. Aztán tőle is megszökött, megfordult Nikolinán, állítólag látták Svantz állatorvos udvarán is, de többnyire a vadonban csatangolhatott. Sárga bundáját gyanús, mély hegek csíkoz-

* Részlet a *Verbovina madarai* című, a Magvető Kiadónál megjelenő könyvből.

zák, farka megvastagodott, fülére pamacsok nőttek, mint a hiúznak. Kesernyés, fojtó szag terjeng körülötte, a halálé. Holnap, holnapután a szilvafák alatt ások egy kis gödröt neki.

Régen használat előtt megéleztem a pengéket, de mivel a jég puhább, mint a fa, ezzel most nem bajlódom, a láncot ráfeszítem a tárcsákra. A fűrészt a párkányon hagyom, Stelian két érintetlen tányérja mellett. Kinézek a kerítés fölött, a Talpasok utcájára, a közmosoda felé: ha meg találna jönni a gyerek, átküldöm egy kis flakon benzínért Augustinék pincéjébe.

De már tegnap sem jött.

Stelian a közmosodában alszik, reggelenként átjön, jelentkezik. Megkérdi, van-e aznap valami dolga, én pedig azt mondom neki, hogy nincs. Hogy csináljon, amit akar, foglalja el magát, és csak arra legyen gondja, hogy meg ne bántson valakit. És ha kedve éppen úgy tartja, akár el is mehet innen, máris csomagolhat, senki nem tartóztatja. Tévedésből van itt, ha nem érzi jól magát, menjen világgá, menjen, amerre lát.

De nem megy.

Steliant még az öregem, Anatol Korkodus brigadéros szemelte ki fénykép alapján a javítóintézet katalógusából, úgy gondolta, ideiglenesen magához veszi, és ha a néhány hetes próbaidőn megfelel, utónevelésre majd a telepen tartja. Bizonyára aprócska, cingár termete miatt, és mert szőke volt, göndör és kerekarcú, ettől bizonyára egy kicsit Roswithára emlékeztette. Hiába mondták meg neki a nevelők érthetően, hogy angyalarc ide vagy oda, Stelian „gömböc”, vagyis sima, mint a hólyag, nem találni rajta fogást, az ilyen gyerekekre nem képes hatni senki és semmi, mégis őt választotta, hátha itt a vadvizek zsolozsmázása átjárja a lelkét, nem kevésbé a hűvös, északi tisztító szelek, akkor talán lehül a vére és elülnek indulatai is. Csakhogy amíg a különböző iratok erre-arra vándoroltak, az aktákra többféle pecsét került, hivatalos végzés készült a kibocsátásról, és Steliant útnak eresztették, valakik elbántak az öregemmel. Egy zimankós hajnalon ismeretlenek ragadták el egy tüzes szánon, aztán már csak akkor láptuk viszont, amikor egy másik hajnalon a kapu előtt zúzmarával lepett, magára hagyott lovas szekér alján hevert, és csak fagyott, vértelen fehér orra állt ki a szalmából.

Stelian pedig egy napon beállított. Rózsaszín, álmodozó képével itt lézeng közöttünk azóta is. Ahogy megébred, jön, elveszi a tornác-ról a reggelijét. Egy vagy két szelet olajban sült kukoricás lepényt

kap, amit kora reggel, hogy ne kelljen beengednem a konyhába, pléh-tányéron odakészítek neki a tornác korlátjára. Azért ő bekopog és kérdi, lesz-e aznap valami dolga. Bár apróságokkal néha megbízom, mint ahogy most is átküldeném Augustinék pincéjébe benzínért, nem szívesen kérek tőle semmit. Korábban előfordult, hogy őt küldtem a vasútállomásra gázolajért, egyszer pedig, mivel aznap nem volt kedvem idegenekhez, odatettem a termálvíz csapjaihoz fogadni a lajtásokat, ám sehol sem akarták látni többet. De még ha tudnám is használni valamire, akkor sem lenne itt semmi dolga. Azonkívül, hogy áruljuk a Paltinsky rét termálvizét, gyűjtjük a Medwaya lankáiról a vargányát, mogyorót, csipkebogyót, a mentát, kamillát, kakukkfűvet, és szekérszámra mérjük a Jablonkából a finom folyami kavicsot, mi magunk sem csinálunk semmit.

Várjuk, hátha jön valaki. Hátha újra erre járnak azok, akik Anatol Korkodust magukkal vitték. A lóarcú, nagylábú vagabundus, aki újra akarta nyitni a betemetett bányákat, vagy a prokurátor Damasskin Nikolsky, aki egyszer egy kóberes utánfutóból hat pár sakálrókát engedett el a Paltinsky réten, vagy valaki más. Hátha jön valaki, és megmondja, mi végre vagyunk itt. Vagy nem jön ide többet senki.

Igazából csak az idő múlását várjuk.

Stelian nem tud a lóarcúról, Damasskin Nikolskyról és a rókáiról sem, ha hallja is őket néha emlegetni, ezek a dolgok őt nem érdeklik. Azonkívül, hogy szótlánul közöttünk ténfereg, mi sem tudunk róla semmit.

Hacsak az nem valami, hogy amióta kitavaszkodott, két kezét me-reven a zsebébe mélyesztve naphosszat az egykori Két Cefre fogadó kerítését támasztja. Világos, kőszínű szemét a konyhaajtóra függeszti, mintha az átlátszatlan homályos üveg mögé szeretne látni, vagy tekintetével akarná szétrepeszteni. Aztán amikor végre nyílik az ajtó, és Danczura mezítlábasan végiglépked az udvaron, lágy pillantásokkal követi, ahogy a ház napsütötte fala átvilágít a lány vékony pendelyén a combja között. Danczura bemegy Pochoriles nyári konyhájába, ahol kislányát, Nikitát eldugva tartja, becsukja maga mögött az ajtót, amíg megszoztatja, vagy tisztába teszi, eltölt egy-egy félórát is odabenn. Amikor kijön, és nedves blúzáat keble fölött igazgatva elhalad a kerítés mellett, próbál egyenesen Stelian szemébe nézni. Az pedig továbbra is csak a fény játékát figyel a lány pendelye alatt. Így megy ez nap mint nap. Napjában ötször vagy tízszer is, anélkül, hogy szólnának egymáshoz.

Pochoriles néma eszkimó kutyája ezalatt csak liheg az ól előtt, és a láncát tépi.

Fabritius pedig a házból, a függöny mögül figyel. Néha kinyitja az ablakot, és halkan ilyeneket mond neki:

Beteg az agyad, Stelian. Nem neked találták ki ezt a gyönyörű földi életet. Már rég nem is kellene élned.

De Stelian nem hallja.

Most már második napja nem látom. A korláton hagyott bádogyányérok fölött legyek köröznek, a pirított lepényeken elpukkantak az olaj buborékai, fakó kövek a pléhtányéron. Steliannak valamiért már második napja nem kell a reggeli.

Nem is várom tovább. Augustinék pincéjében egy hordó alján maradt még kevés benzin, abból csorgatok egy flakonba. Mivel félig se telik meg, benézek a Man-Gold udvarba, a tatárokhoz. Bőrrel, gumival foglalkoznak, azokhoz ragasztó kell, így mindig tartanak maguknál különféle oldószereket. Amíg Akimofte kimegy a flakonnal a kamrába, leülök egy tömött zsákra. Megtapogatom, bele is nézek: tele van gumiabroncsból szabott vadonatúj bocskorral. Mondom a tatárnak, hogy már csak alig néhányan élünk itt a Jablonka partján, mit képzelsz, ki fogja ezeket viselni. Akimofte vigyorog: még divatba jöhetnek.

A bolt nyitott ajtaján át épp a beteggondozó ablakára lehet látni. Az ablak két oldalán a virágtartó rácsba tűzve két jókora kökényág, tele hamvas bimbóval. Közöttük Nika Karanika, a cinege démon áll madárcákkal telehímzett kék köpenyében. Ahogy nézem, nézem, és szemem elfutja a nedvesség, Nika Karanika távolodni kezd, alakja elhomályosul, közben köpenyéről a cinegék, poszáták felröppennek és körözni kezdenek a feje fölött. Az a bódító jázminolaj illata a csukott ablakon át is idáig érződik.

Nika Karanika kék köpenyében áll a beteggondozó ablakában, bimbózó kökényágak között, jobb keze a magasban, ujjai repdesnek, mintha integetne. Mintha pont tőlem akarna valamit.

Oda is sétálok, mire résnyire megnyitja az ablakot. Orra körül titkos bánat ráncai mélyednek, közben mégis kicsit mintha mosolyogna is.

Azt mondja: Jöjjön csak közelebb. Mondhatok valamit?

Tessék.

Folytatja: Azt hiszem, maga volt az, aki ide dugta nekem ezeket a szűrős, tövises ágakat az ablakba. Igazam van? Ugye, maga volt az?

Lehet.

Akkor biztos azt is meg tudja mondani, mi volt a szándéka velük.

Csak az, hogy itt álljanak, kétfelől, miközben maga kinéz az ablakon. Mert nincs is finomabb a bimbózó kökény fanyarkás illatánál. És azért, mert a kisasszony nekem egy nap többször is eszembe jut. Ez történt tegnap is, amikor letörtem ezeket a gallyakat. Gondoltam, biztos kitalálja majd, hogyan kerültek oda, és akkor egy pillanatra én is eszébe jutok.

Fura ember maga. Erre most annyit mondhatok, hogy nem fogom magát elfelejteni. Ugyanis most már elárulhatom, éppen elmenni készülök innen. Valakik, jóakarátú emberek, erre jártak, megígérték, hogy ha elkísérem őket, és velük tartok, kiveszik a késpengét a hátamból, ami egyszer csúnyán beletörött. Ha már ilyen kedvesek, velük megyek.

Menjen csak, menjen, nem marasztalom. Jobb is, ha magát nem látom többet soha.

De ki tudja, folytatja halkan Nika Karanika, azért ha ideje engedi, a körülmények úgy hoznák, és estefele véletlenül erre jár, még egyszer utoljára megállhatna az ablakom alatt. Már ha ma még egyáltalán beesteledik. Ha nem tévedek, pont magától tudom, hogy Eronim Mox meséskönyvében olvasható: az lesz a világ vége, amikor majd nem megy le a nap éjszakára sem egészen, csak bujdokol a látóhatár alatt. Most már én is azt mondom, mintha az az idő már nem is lenne olyan messze.

Nika Karanika ha elmegy, mintha itt se lett volna, magával viszi az illatát, a madárcáit, magával viszi titkait is. Anatol Korkodus azt mondta: démon. Lehet. Magáról, ha nagyritkán megnyílt, annyit árult el, hogy messze, a déli meszes pusztaságon született, ahol apukája táborparancsnok volt, onnan kellett megszöknie, mert egyszer az aszály idején megitatta a rabokat. Amikor eső már harmadik éve nem esett, hogy a rabok reggelente lepedőikből a hajnali ködök nedvét facsarták ki, megesett rajtuk a szíve, és egy csupasz sziklából vizet fakasztott nekik. Csakhogy a víz sós volt, meleg és bűdös, ezért utána eredtek, egyikük kése utol is érte, az, amelyiknek a pengéje beletörött, és a mai napig ott moco rog a csigolyái között. De nem biztos, hogy mindez igaz.

Aliwanka varrónő ablaka nyitva, a ház nyirkos homályából kihallatszik a varrógép kelepelése. Aliwanka a varrógépe előtt ül, mellette

Brigitta Konuvalov egy nagy lepedő végét tartja, hogy miközben beszégek a szélét, le ne csüngjön a földre. Ahogy meglátnak, a kelepeles abbamarad, Brigitta Konuvalov elengedi a lepedőt. Odalép az ablakhoz.

Azt mondja nekem, hogy most már éppen ideje, hogy valakik csináljanak valamit ezzel a Steliannal. Ott tartunk, hogy szegény Fabritiusnak már nincs hol aludnia. Ők most éppen azon ügyködnek, hogy egy dunyhának jó vastag huzatot varrjanak, hogy szegény éjjelente ne fázzék a templomban.

Mert ha eddig nem hallottam volna, tegnapelőtt este, mialatt Fabritius a téren a szobor alatt Begidzannal ostáblázott, Stelian, csak úgy ukmukfukk, odaköltözött a fogadóba Danczurához. Fabritiust azóta be sem engedik a házba. A kaput és az egykori fogadó valamennyi ajtaját zárva tartják, ha pedig Fabritius megáll a léckerítés mögött, a csukott ablak mögül bámulnak rá értetlenül, vállukat vonogatják, hogy nem ismerik, néznek egymásra csodálkozva, mit is akarhat, nincs miről beszélni, végül kiöltik rá a nyelvüket. Közben a csukott ablakon át az is jól látszik, hogy Stelian már Fabritius kedvenc kékszöld csíkos pizsamáját viseli. Ami pedig a legfurcsább, az az, hogy a némának hitt Nikitának megjött a hangja, bömböl reggeltől estig, és csak azért nem hallatszik messzire, mert Stelian a száját rongyokkal tömkölte tele.

Eljött az ideje hogy ezt a mihaszna kölyköt valaki egyszer s mindenkorra elintézzze.

Stelian! Hát persze. A rózsaszín angyalarc.

Vállamon a láncfűrészszel kiballagok a Jablonka partjára, a Czerzensky révhez. Itt álltak valamikor Anatol Korkodus vízszintmérő lécei, de amióta nem jár ki senki az állásokat leolvasni, már nem is látzanak a bodzától, az elvadult kőkény- és vadrózsabokroktól, amelyek teljesen ellepték a partot.

A nyár zöld áradatában itt áll most is ködlő párába burkolózva a jégbefagyott vízimalom. A napsütésben gyémánt csillogással tündököl, körülötte szivárványos színekben villózó pára-nyelvek remegnek, miközben valamennyi lila zugából a tél dermesztő lehelete árad.

Fabritius feltűrt gallérral sétálgat a pincelejárat előtt.

Jó pár évvel ezelőtt, még Anatol Korkodus idején, egy szeptemberben Balwinder nem nyitotta meg idejében a zsilipeket, miközben észak felé váratlanul fölfeslettek az őszi ködös burkai, a réseken be-

tört a sarki éjszakák metsző hidege, a vízfogók hirtelen befagytak, mögöttük a jeges ár föltorlódott, majd lassan átbukva a torlaszokon elborította a malmot, hogy az mindenestől belefagyott.

Ott áll kristályba dermedve azóta is.

A rövid nyár langyos szellői évről évre kikezdik ugyan, hogy néha remegő, bársonyos fényekben csillogni kezd, ám mire igazán fölengedne, és olvadásnak indulna, oda a rövid derűs évad, máris megérkeznek az első fagyok. Csak a nyár fényei költöznek bele, hogy aztán lassan adja ki magából őket: ködös őszi éjszakák mélyén, mint Eronim Mox éjjeli varázlámpása dereng a település peremén.

Ha az ember a homlokát rányomja, és szemét tenyerével beárnyékolva belenézi a jégbe, és nagyon akarja, még látja az egykori be rendezést is. Minden a helyén, mintha csak üvegbe öntötték volna. A gabonás ládák, a fal mentén az egymásnak döntött malomkövek, a mázsáló mérleg, mellette a rozssal, kukoricával teli zsákok, a molnár Filip Gleznár asztala, a jég tetején pedig, mintha úszna rajta, a lisztporos kalapja.

És az egerek. Úgy látszik, a jeges árból a csukott ablakon át szertettek volna kiúszni, aztán nekiütözve ott dermedtek meg. Ott lebegnek most is, mint valami kíváncsi szürke bundás kis halak, szájukkal az üvegre tapadva.

Az a fél nyúl, amit Fabritius lefagyasztott, tél óta pihen a malomkerék tengelye alatt, a pontos helyet, és hogy kié, és mi az, rövid feliratú („Vadhús. L.Fabritius”), szög végén fityegő nyírfalapocska jelzi. Körülötte a jég tele szürke és barna homályos foltokkal, már egészen megcsontosodott. Tél végén, miután Fabritius a fél nyulat eldugta, az üreg száját még egy napon át öntözgette, amíg újra teljesen körbefagyott. Most két elemlámpát is hozott magával, hogy egyszerre két oldalról világítson a jégbe, nehogy a fény csalóka törései megtéveszsenek, és a fűrész valamelyik szomszéd területére tévedjen.

Várom, hátha előbb beszélni kezd, de Fabritius mogorván hallgat, mielőtt titkába beavatna. Csak mutatja idegesen, hogy a fagyott hús mellett oldalt és fölötte is hagyjak ennyi és ennyi távolságot, úgy jó két arasznyit.

Két arasznyit, azt mondja. Sokallom, de ha így kéri, megteszem neki.

Begyújtom a motort, belevágok jó mélyen a jégbe, amikor Fabritius máris integet, hogy állítsam le.

Leállítom, óvatosan kihúzom a vágatból, lerázom róla a jeges törmelék, a lábam mellé eresztem. Fabritius csizmája orrával finoman megbökdösi.

Azt mondja, mutassam csak. És hogy mivel is jár?

Benzinnel, mondom. De nem árt, ha egy negyedrészt olajat is töltenek bele.

Azt mondja, akkor lássa csak, hogyan szoktam beindítani.

Ugyan, hiszen látta már nem egyszer. Azért elmagyarázom: bal kézzel párszor megrángatja a zsineget, aztán ha begyúlt, jobb kézzel csak adja rá a gázt, mint egy kis terepmotoron. Be ne kapja a nadrágját, mert akkor viszi a lábát is.

Zzzel újra beindítom, hogy lássa, közben a füléhez hajlok, és mondom jó hangosan, hogy hamarosan kellene fog egy fészítővas, hogy a minden oldalán körbevágott tömböt, benne a fél nyúlal, ki-mozdítsuk. Talál egyet a Pochoriles sufniájában, a fogadó udvarán. Akár az a vasrúd is jó lesz, amivel Danczura éjszakára a Nikita ajtaját szokta elrekeszteni.

Nikita csodagyerek. Többen is azt mondják, igaz, az anyján kívül még soha senki nem látta. Ötéves elmúlt, és Danczura még mindig szoptatja, sírni a tegnapi napig senki nem hallotta, és nem tanult meg sem beszélni, sem járni. Járnai se, pedig Aliwanka varrónő szerint, aki belát a falak mögé is, három lába van. Danczura csak várja, mi lesz a csodából, a fogadó nyári konyhájában, ajtaját vasrúddal elrekeszelve, külön kvártélyon tartja. A vasrúd napközben is ott áll az ajtófélfának támasztva.

Fabritius megrázza a fejét. Azt mondja, nem, oda most nem megy, előbb lenne valami elintéznivalója Steliannal. Nem tudja, hogyan és miért, de a kölyök bevette magát a házba, és azóta a kaput éjjel-nappal zárva tartja. Valamivel Danczurát is a kezében tartja.

Leállítom a motort.

Gondoltam is, hogy valami történhetett, mondom. A gyerek már tegnap se jött reggelizni, két napi adagja szárad a tornácra. Akkor most Fabritiusnak mi a véleménye, mit lehet vele kezdeni?

Fabritius azt mondja, semmit. Megoldásként most már csak egyetlen egy dolog kínálkozik. Nem szeretné kimondani. És hogy hogy és mi módon, azt mindenestre még ki kell találni.

Ennyit mondok: Szar ügy. Még hozzáteszem, hogy: Ami azt illeti, nekem is elegendem van ebből a Stelianból. De fészítővasra most mindenképp szükség lesz, menjen, hozzon egyet az Augustinék pincéjéből.

A jég üregeiből, repedéseiből nyirkos hideg árad, a pincébe vezető lépcsők előtt pára gomolyog. Amíg Fabritiusra várok, hogy visszatérjen a fészítővasal, kiülök a napra. Úgy látszik, megváltozott a széljárása, mert a hőforrások gőzfátylái, amelyek reggelre fojtó, kénes szagukkal mindig megülik a völgy mélyedéseit, az udvarokat, a légáramban most Nikolina bércei felé tartanak. A Paltin mezeje fölött remeg a levegő, felőle a házak közé, lágy fuvallatban szédítő vadrózsa-illat áramlik.

Közeledik Szentiván napja, a vadrózsa ünnepe, legalábbis Anatol Korkodus így mondta. Azt is, hogy egy vagy két nappal előtte a leg-rövidebb az éjszaka. Eronim Mox írja a meséskönyvében, hogy eljön az idő, amikor majd a napot nem követi többé éjszaka.

Akkor lehet, elolvad mindenestől a Czervensky vízimalom is.

Rége, amikor még Tatjana macskámat porázon sétáltattam, néha kihoztam ide a malomhoz, és megmutattam neki az egereket. Felültem az ablak elé a rámpára, hogy lásson csodát, kedvére bámulja őket. A jég nagyításában hatalmasra nőtt fekete golyóbis-szemekben még mindig a remény fényei csillogtak. Ő kiszemelt egyet-egyét magának, és addig meredt rá, amíg nézésétől a jég megolvadt körülötte. Amikor aztán az egér, mintha éppen életre kelne, az olvadáskor megbillent egy kicsit, ő meg hirtelen odakapott, mancsa mindig megsiklott a kemény üvegen. Mindig kinevettem, orrol rám azóta is.

Fabritius egy jókora vasrúddal tér vissza, laposra kovácsolt végébe nagy „A” betű van vésve. Augustin, amíg végzetes bajba nem keveredett, lakatos volt és bádogos, egész életében vasakat kalapált, azokból most is egy halom rozsdásodik a pincéjében.

Kibillentem a jégtömböt, a fészítővasat Fabritius kezébe adom, hogy törje szét vele. De a nyúl mintha már nem is érdekelné, az elem-lámpával továbbra is a jégben tátongó lila üregbe világít.

Kérdi, tudnék-e esetleg még valamennyit tágítani rajta.

Nem tudok. Arról szó sem lehet. Belevágnék a Nyegrutzék parcellájába.

Egy kicsit se?

Rámereked: csak nem ide akarja elkaparni? Ezt máris verje ki a fejéből.

Fabritius továbbra is az üregbe bámul.

Igen, ez is megfordult a fejében. Sok minden jut ilyenkor az ember eszébe.

Nyár van, meleg, hiába öntözgeti az ember, nem tudja visszafagyasztani. És valamit szokás írni a nyírfalapocskára is. Na nem, ott még nem tartunk.

Azt mondja Fabritius, tudja, nem lesz könnyű végigcsinálni. Minduntalan ügyetlen gondolatai támadnak. De ő ma azzal ébredt, hogy a kölyök egyetlen egy dolgot érdemel, semmi mást, ezért még a véghez viszi.

Megint csak azt mondom: Szar érzés lehet. De megértem. Én is már második napja potyára pirítom neki a lepényeket. És ha ma nem tudom meg, hogy mi van, képes vagyok és holnap harmadszorra is odakészítem neki a reggelijét.

Már künn állunk a vízimalom udvarán. A jégtömb, benne egy elmosódó barnás folttal, a fűben hever, csillog a napsütésben, fölötte a pára színes nyelvecskéi remegnek. Fabritius a fészítővással töri darabokra, hogy beleférjen a plasztik zsákba, amit magával hozott, hogy abban vigye el Brigitta Konuvalovnak. Miközben beledugja és átveti a vállán, várakozva néz hol rám, hol a láncfűrészre.

Azt mondja, lehet, el fogja kérni. Hogy kölcsönadom-e?

A Stihl láncfűrész a földön hever, az éles pengéken olvadozó jégcepppek remegnek.

Nem szívesen, de jobbat én se tudok, mondom. Belátom, kelleni fog neki. De ígérje meg, hogy miután használta, siet vele a közmosodába és a folyó termálvíz alatt kívül-belül alaposan kimossa.

Danczura vörös haja lángol a napsütésben az egykori fogadó udvarán. Ruhát tereget. Mellette ismerős holmik a teknőben, ismerős darabok a ruhaszárító kötélén: Fabritius kimosott kockás ingei. Oda-sétálok a kerítéshez. Mintha észre se venne, tovább tereget.

Megszólítom: küldje ki nekem Steliánt.

Most se fordul felém, csak morog: Nincs itthon.

Akkor is, kerítse elő. Most rögtön.

Azt mondja, sajnálja, de nem tudja. Esetleg estefelé, ha megjárta az erdőt. Mert kiment a Páfrányosba Nikitával. Ugye tudom én is, nincs közel. Jó esetben is este lesz, mire hazaér.

Azt kérdem, kért-e valakitől engedélyt a kirándulásra? Egyébként pedig mi a szándéka Steliannak Nikitával a Páfrányosban?

Semmi. Csak leteszi, ott hagyja, és fordul is vissza. Elég volt, hogy bömből reggeltől estig az ember fülébe, és elég volt a szopásból is. Ideje, hogy saját lábára álljon. Nikita csodagyerek, semmi keresnivalója hétköznapi emberek között.

Délután megérkeznek a lajtosok. Messziről hallatszik a tülkölés, amivel közeledtükét jelzik, hogy addigra valamelyikünk már künn várja őket a csapoknál. Kétnaponként jönnek három társzékérral, hetvenöt hektoliteres hordókkal viszik innen a vizet, ami nekünk itt melegen buggyan elő a földből a Paltinsky réten. Bárhová is viszik, mire megérkeznek vele, kihűl és megkotlósodik. Ki tudja, a langyos és bűdös termálvíz mire kell nekik. Amióta Begidzan bezárta a szatócsboltját, ők látnak el ezzel-azzal, különböző áruval. Szállítmányonként tízezer kupont kapunk, azonkívül liszttel, cukorral, zsírral, vetőmaggal fizetnek, kapunk szappant, mosószeret, ők küldik nekünk a gázolajat is.

Valaki gondoskodik rólunk azzal, hogy tőlünk ezt a sok hasznavehetetlen dolgot megveszi. De egy napon, ha már nem kellünk neki, abba fogja hagyni. Soha nem fogjuk megtudni, ki volt, és mit akart.

Jó másfél, két órába telik, amíg a ciszternák megtelnek. Ezalatt a Jablonka gázlójánál a kavicsosok telelapátolják a szekereket is. Én a termálvíz csapoknál állok végig, mert a gumislag vége a meleg, sós víztől kitágult és hiába drótozom rá, néha így is lepattan a cső végéről. Ilyenkor jobb, ha kézzel tartom, amíg a töltés befejeződik. Közben nem beszélgetünk, a lajtosok nemigen állnak szóba velünk. Ha kérdezzük tőlük valamit, mintha nem is értenék, hümmögnek, dünyögnek, bámulnak ránk, csak a vállukat vonogatják. Ők egy más világból valók, mintha nem is egy nyelven beszélnének. De amikor elmennek, fizetnek, és a két lajtos szekér mögött a rámpa tele egy halom áruval.

Köpenyt veszek magamra, és az előjegyzések alapján kezdem kiosztani az előre kimért fejadagokat. Kuponokra, kinek ezt, kinek azt.

Fabritius is ott áll sorban. Kiállja a sorát rendesen, megkapja, ami az előjegyzésben szerepelt: főzőolaj, túró, almakompót, vegyesíz, kukoricaliszt, ilyesmik. Elteszi a kosarába, aztán közelebb hajol, azt mondja, valami ecet is kellene. Minél több, ha lehet.

Azt mondom, jó, megpróbálok neki félretenni, ha valaki rendelt is volna, ma nem kapja meg. Azt is mondom, nem árt, ha tudja: az illető nincs otthon, estefelé tér vissza a Néma erdőből. Ha Fabritius elindul alkonyattájt, akkor nagyjából túl a meddőhányón, az elhagyott bánya környékén találkoznak.

Amint a lajtosok, a kavicsosok után elszáll a por, egyszer csak elbődülnek a szamarak, a falak közé forró csend ereszkedik. Ilyenkor itt mindenki elájul, ez itt a rémület, a halál órája a Paltin lejtői alatt.

Előkeresem Anatol Korkodus függőágyát, kikötöm a kertben két szilvafa közé, elnyújtózom.

Egy ideig a felhőtlen eget bámulom, hűvösen permetez rám a viasz a levelekről. Aztán az oldalamba fordulok. A szellő alig érinti a lombokat, árnyékuk Tatjana macskám megtépett sárga bundáján remeg. A két idegroncs tengerimalac a ketrec sarkában reszket.

A kert zöld zsongással, zümmögéssel tele, ha lehunyom a szemem, oktan öröm árad szét bennem, megüli a lelkeket, ringok a puha mindenség fölött.

Valamikor, már késő délután nyikordul a kapu. Fabritius az. Hóna alatt csörög az ostáblás doboz. Átbaktat az udvaron, fölmege a lépcsőn a tornácra. Kopogtat, benéz, megfordul, megáll a korlát előtt. Meglátja a láncfűrész, fölemeli, latolgatja, visszateszi. Nézi a tányérokron az olajban pirított kenyérszeleteket. Végül engem is megpillant, ahogy pihenek a függőágyban elnyúlva, a szilvafák alatt.

Azt mondja, a templomban volt. Megbeszélte vele a dolgot.

Felülök: Ki a fenével? Nem elég, ha egyelőre mi ketten tudjuk?

Fabritius fölmutat az égre. Valahányszor baj éri, őt odafentről mindig megsegítik.

Bólogatok: Úgy vettem észre, engem is. Pedig esténként imádság helyett már rég Eronim Mox történeteit olvasgatom. Egyébként eltettem neki másfél üveg ecetet, nem tudom, elég lesz-e.

Ő se tudja. Nem tudja, kellene fog-e, és ha igen, mennyire lesz szüksége. Majd meglátja. Annyit tud, hogy amikor egyszer Aliwankánál valami húsa a kamrában megszagosodott, ecetes ruhába göngyölt. Ő most fölkészül mindenre.

Igaz is. Nyár van, meleg.

Fabritius felnyitja az ostáblás dobozt, kiborítja az esőáztatta, napszitta asztalra a korongokat. Eldug a tenyerében egy fehéret, egy feketét.

Azt mondja, válasszak.

Kérem, nem enne előbb valamit? Megsüthetnék neki egy tengerimalacot. Legalább egytől megszabadulok. Mert rossz nézni, hogy csak pihegnek, az a hülye orruk meg csak remeg valami nagy frásztól egész nap. Ha valaki meg nem eszi őket, a vége az lesz, hogy hamarosan egy kis gödröt ások nekik.

Fabritius fölneéz: nem, nem éhes. De egy ásó, egy könnyű kis ásó neki is kellene fog.

Azt mondom, majd válasszon, talál nem is egyet a szerszámos kamrában. Fölnézek az égre. Még jó másfél, vagy két óra. Ha akkor elindul, a bányáknál pont szembemegy velem.

Elég rég ostáblázunk, de még mindig csak az első játszmánál tartunk. Közben szótlánul bámulunk erre, arra, és az ünnepre való dugi italomat, a házi kökénypárlatot kortyolgatjuk. Nincs miről beszélni.

Egy idő után látom, Gleznár Jakab áll a kapuban. Nem jön be, várja, hogy menjek oda. Mivel nem mozdulok, a végén integetni kezd.

Azt mondja, menjek velem, mert mutatni akar valamit.

Most, most?

Igen, most, ha lehet, később már nem lesz érdekes.

Gleznár a gyöngytyúkjával a lejtő aljában, a Czerevensky rév közelében, az utolsóelőtti telken lakik. Elhaladunk a Két Cefre előtt, a nyári konyha, ahol Nikita lakott, szellőzik, ablaka, ajtaja, tárva-nyitva. Az udvar már árnyékban, a frissen mosott száradó ruha illata között a lépcsőn ül Danczura. Lát a kerítés előtt elhaladni, nem köszön, nem mond semmit. Stelian még messze jár, de már őt várja.

Gleznár telke meredeken fölfut a hegyoldalra, kerítése előtt egy sor ribizlibokor, egressel vegyesen. De a kapuja előtt nem a kert illata fogad, hanem valami fojtó, kesernyészag. Olyan helyé, ahol vadak is megfordulnak. Gleznár előremegy, lábujjhegyen, mintha attól tartana, hogy elillan az, amit mutatni akar. Integet, hogy kövessem. Megkerüli a házat, vezet hátra, a baromfiudvarba, ott megáll. Minden csupa tollú, sárba ragadva, mintha egy kifeszlett paplanon sétálna az ember. A gyöngytyúkok sehol. Csak tollú, tollú mindenütt.

Gleznár azt mondja, délután, a halál óráján, fényes nappal jártak itt. Ő a tornácra nézte végig. Annyian voltak, hogy neki nem volt mit tenni. Kikaparták a pajta alatt a földet, ugyanakkor szemben egy másik helyen, a kerítés alatt is. Egyik lyukon be, a másikon ki, nehogy a tülekedésben egymásnak rohanjanak. Biztosra mentek, nagyon nem is siettek. A gyöngytyúk nem ura a levegőnek, egy sem bírt elmenekülni.

Kérem Gleznárt, mit gondol, mi a fenét képesek ennyi tyúkkal csinálni?

Azt mondja, a róka megfontolt, előrelátó teremtés: elássa.

Nemigen akar esteledni, csak a kert zugai süppednek lassan valami áttetsző, kékes homályba, miközben a napfény még mindig a szilvafa remegő levelein csillog.

Fabritius csizmástól hever a függőágyban, sapkája szemébe húzva. A szilvafa törzsének támasztva, kissé megdőlvén a kökénypárlatos üveg. Tatjana nincs a fűben, ahol reggel óta őrködött, a ketrec ajtaja nyitva, bundája odabenn, a drótháló mögött sárgállik. Előtte a két ájult tengerimalac. Miközben mancsával lapogatja őket, azok még föl-fölpihegnek, nyüszkölnek, rózsaszín orruk meg-megrebbenve, nedvesen csillog.

Azt mondja Fabritius, ő csak egy kis rést nyitott a ketrec ajtaján, kíváncsi volt, Tatjana észreveszi-e. Mire visszaült a helyére, benn volt. Egyébként, ha jól emlékszik, azt mondtam, hogy elegendem van belőlük. Igaz, megvárhatott volna velem.

Becsukom a ketrec ajtaját, rátolom a reteszt.

Azt mondom: ügyeljen magára, most maradjon tiszta a feje. Többet egy kortyot se, készüljön, indulhat. A fűrészt a tornácon találja. Ha Klara Burszen kerítése mentén kikaptat a Paltin mezejére, elhalad a kilenc melegforrás mellett, majd végig a meddőhányó töltése alatt, akkor arravaló helyen, az elhagyott bánya közelében találkozik az illetővel.

Mered rám. Azt mondja, nem is tudja. Még sose csinált ilyet.

Mondom, hogy az ásót viszont elfelejtheti, nem lesz rá szüksége. Elég, ha kisebb adagokat készít, és a réten szerteszéjjel, fák tövében, bokrok alatt hagyja. Ha reggel netán arra sétálna, már egyet sem találna ott.

Kikászálódik a függőágyból, egyengeti magán a ruháját, rázza magáról a szilvafaleveleket. Néz rám mereven, kérdi, akkor most tényleg menjen? Mert hogy nem is tudja. Holnap is van nap. Meg holnapután is.

Megrázom a fejem: Azt sosem tudhatja. Elkísérem a kapuig.

Telik az idő, nemigen akar vége lenni a napnak. A nyugati égbolton az alkony vörös koszorúja, miközben keleten mintha már sárgán derengene. A magasban gyöngyházfényű felhő hullámszik, belőle mint a túlvilág selyem hangja, halk zsongás hull a Jablonka völgyére. Valami madarak lesznek. Eronim Mox seregélyes meséjéből a selyem seregélyek.

Nika Karanika már ott áll a tövises kökényágak között, a csukott ablak mögött.

Látja jól, hogy közeledem, mégsem nyitja ki. Mutatóujja a szája előtt. Azt jelenti, hogy nincs miről beszélni.

Ott áll, ragyog a kökényágak árnya között. Arasznyira állok tőle, és az ablakot nem nyitja ki. Mintha azért közelednék, talán közeledik is. Mert egyszer csak félig nyitott szájjal lassan az üvegre tapad. Ezzel véget ért ez a nap is. Miközben várom, hátha melege áthatol az üvegen, túl a kerítéseken már hallom Damasskin Nikolsky rókáit.

Székelgyűjtés, 2011/7.

(Bodor Ádám 1936-ban született Kolozsváron. Prózát ír. József Attila-, Babérkoszorú- és Kossuth-díjas.)